

เอกสารสรุปประเด็นหลักและแนวคิดสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ของ ผศ.อัษฎายุทธ ผลภาค ในบริบทคณะนิติศาสตร์

เอกสารฉบับนี้เป็นการสรุปองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ตรงของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัษฎายุทธ ผลภาค ในการประยุกต์ใช้ Active Learning ในวิชากฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแนวทาง และแหล่งความรู้สำหรับอาจารย์ท่านอื่นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ธัมหลักและแนวคิดที่สำคัญที่สุด

1. ปรัชญาของ Active Learning: "เครื่องมือ" ไม่ใช่ "เป้าหมายหลัก"

ผศ.อัษฎายุทธ มองว่า Active Learning เป็นเพียง "เครื่องมือใช้ในการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ มีกิจกรรมที่ไม่ใช่แค่นั่งฟัง" โดยเน้นย้ำว่ากิจกรรมเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ "ก่อน ระหว่าง และหลัง" การเรียนการสอน หัวใจสำคัญคือการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งท้ายที่สุดจะสะท้อนในผลการสอบ ไม่ใช่การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อคะแนน

- **เคารพความแตกต่างของผู้เรียน:** ท่านตระหนักว่านักศึกษามีความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย "บางคนแค่อยากจะนั่งเรียนเพื่อจะได้ความรู้และสอบ" ดังนั้นจึงไม่ "บังคับ" นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม แต่เปิดโอกาสให้เลือก โดยเชื่อมั่นในวุฒิภาวะของนักศึกษา
- **ความสำคัญของการเตรียมตัวและการลงแรง :** การจัดการ Active Learning มีภาระงานการเตรียมตัวที่สูงมาก ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการสอน ซึ่งแตกต่างจากการสอนแบบบรรยายปกติ และภาระงานเหล่านี้มักไม่ถูกนับรวมในภาระงานสอนที่เป็นทางการ

2. เทคนิคและรูปแบบ Active Learning ที่นำมาใช้จริง

ผศ.อัษฎายุทธ ได้ประยุกต์ใช้เทคนิคที่หลากหลาย เพื่อตอบโจทย์การเรียนการสอนในวิชากฎหมายและพัฒนาทักษะที่จำเป็น :

- **การใช้ AI และ Rubric ในการตรวจงาน** ฝึกให้นักศึกษาเข้าใจโครงสร้างการเขียนคำตอบทางกฎหมาย การหาประเด็น วางหลักกฎหมาย และเข้าใจเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน โดยให้นักศึกษา "สลับกับเพื่อนตรวจ โดยมี Rubric เป็นตัววัด" ซึ่งช่วยลดภาระงานตรวจของอาจารย์ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ และฝึกทักษะการวิเคราะห์และประเมิน

- **การทำงานกลุ่มและการจัดการคน** สอนทักษะการทำงานเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง และความรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีกติกาที่อนุญาตให้สมาชิกสามารถ "แจ้งอาจารย์ แล้วอาจารย์ก็จะตัดสิทธิ์" สมาชิกที่ไม่ร่วมมือได้ หากมีการพูดคุยและตกลงกันแล้ว ผศ.อัษฎายุทธ มองว่านี่คือการฝึก "ให้นักศึกษาไปจัดการคน...มันสอนให้นักศึกษาว่าชีวิตจริงมันมีคนแบบนี้"
- **การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและข่าวสาร** ดึงดูดความสนใจของนักศึกษา เชื่อมโยงเนื้อหาทางกฎหมายเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น "เรื่องชั้นหมากโดนหลอก" หรือ "คดีทุเรียน" เพื่อให้นักศึกษาเห็นความเกี่ยวข้องและประโยชน์ของกฎหมายในชีวิตประจำวัน
- **การประเมินผลและการให้แรงจูงใจทางอ้อม** "ไม่เคยเช็คชื่อเลย" แต่จะประเมินจาก "บรรยากาศโดยรวมของห้องเรียน" และใช้เป็นปัจจัยในการ "บวก ลบ ได้อีก 5 คะแนน" เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาช่วยกันสร้างบรรยากาศที่ดีและอาจ "ให้เพื่อนดึงเพื่อนมา" เข้าเรียน

3. ประโยชน์ที่ได้รับและความท้าทายในการนำ Active Learning มาใช้ประโยชน์

- นักศึกษาได้เห็นตัวอย่างคำตอบที่หลากหลายและเข้าใจเกณฑ์การให้คะแนนมากขึ้น
- ช่วยลดภาระการตรวจงานของอาจารย์ได้บางส่วน
- นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการหาประเด็นทางกฎหมาย
- นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการตัดสินใจ การทำงานร่วมกัน และการจัดการคน
- สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานและมีชีวิตชีวามากขึ้น

ความท้าทายและอุปสรรค

- **ขนาดชั้นเรียนและเวลาที่จำกัด:** ชั้นเรียนขนาดใหญ่ (180-300 คน) ทำให้การจัดกิจกรรมทำได้ยากและจำกัด
- **ภาระงานของอาจารย์:** การเตรียมกิจกรรมใช้เวลาและพลังงานมาก ซึ่ง "ไม่ได้นับในชั่วโมงสอน"
- **การขาดแรงจูงใจและการสนับสนุนจากคณะ:** เกณฑ์การประเมินที่ไม่สอดคล้อง: ระบบการประเมินผลงานอาจารย์ยังคง "ดูจากจำนวนวิชา ดูจากมวณักศึกษา" ไม่ได้สะท้อนคุณภาพหรือความพยายามในการจัดการ Active Learning
- **คำตอบแทน:** ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น
- **การขาดบุคลากรและงบประมาณสนับสนุน:** อาจารย์ต้องการ "คนมาช่วยมากกว่า" เงินทุน
- **ทัศนคติของนักศึกษา:** นักศึกษาบางคนอาจยังไม่คุ้นชินหรือไม่ได้ชื่นชอบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม
- **การปรับตัวของอาจารย์ท่านอื่น:** อาจารย์บางท่านยังยึดติดกับการสอนแบบบรรยายปกติ ทำให้การผลักดันในภาพรวมเป็นไปได้ยาก และอาจสร้างความรู้สึกลดตัวให้กับผู้ที่พยายามเปลี่ยนแปลง

4. เคล็ดลับและเทคนิคจากการปฏิบัติจริง (Tacit Knowledge)

- "ไม่บังคับ" แต่ "กระตุ้น" และ "สร้างแรงจูงใจทางอ้อม": สร้างบรรยากาศที่น่าสนใจและให้ "ทางเลือก" ในการเข้าร่วม โดยใช้การให้คะแนนจาก "บรรยากาศโดยรวมของห้องเรียน" เป็นแรงจูงใจ
- "ใช้ประโยชน์จากข้อจำกัด" และ "ปรับให้เข้ากับบริบท": ปรับใช้เทคนิคที่เหมาะสม เช่น การใช้ Rubric และการบูรณาการสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน
- "สอนทักษะชีวิตผ่านกิจกรรม": Active Learning ไม่ได้หยุดแค่ความรู้ทางกฎหมาย แต่พัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น การทำงานเป็นทีม การจัดการความขัดแย้ง และความรับผิดชอบ
- "ความมุ่งมั่นส่วนตัวที่ขับเคลื่อนด้วยความเชื่อมั่นในประโยชน์": แม้เผชิญอุปสรรค ก็ยัง "ทำอยู่เพราะคิดว่ามันน่าจะมีประโยชน์อยู่" แสดงถึงความเชื่อมั่นในคุณค่าของ Active Learning

5. ข้อเสนอแนะและวิสัยทัศน์สำหรับการผลักดัน Active Learning (สำหรับคณะและมหาวิทยาลัย)

- การปรับปรุงเกณฑ์การประเมินอาจารย์ ให้สะท้อนคุณภาพและความพยายามในการจัดการ Active Learning อย่างเป็นรูปธรรม (เช่น มาตรฐานเงินเดือน หรือทุนสนับสนุนพิเศษ)
- การสนับสนุนทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ จัดสรรบุคลากรช่วยงานเพื่อแบ่งเบาภาระของอาจารย์ (เน้น "คนมาช่วยมากกว่า" เงินทุน)
- การกำหนด Road Map ของ Active Learning ระดับคณะ กำหนดแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการผลักดันอย่างเป็นระบบและเป็นหนึ่งเดียว
- การสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้: จัดอบรม สัมมนา หรือสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice)
- การสร้างบรรยากาศคณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในคณะมากขึ้น
- การพัฒนานวัตกรรมการสอน มีแนวคิดที่จะสร้าง "Simulator" หรือ "Series การเรียนรู้" สำหรับวิชากฎหมาย

บทสรุป

องค์ความรู้จาก ผศ.อัษฎายุทธ ผลภาค เป็นกรณีศึกษาที่ทรงคุณค่าในการนำ Active Learning มาประยุกต์ใช้ในบริบทของคณะนิติศาสตร์ ท่านได้พิสูจน์ให้เห็นว่า Active Learning ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในอนาคต แม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายด้านทรัพยากรและการสนับสนุน การสกัดและเผยแพร่ความรู้เชิงปฏิบัติและปรัชญาเบื้องหลังการสอนของท่าน จะเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมให้คณะนิติศาสตร์ก้าวไปสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน